

Mottagare
Regionstyrelsen

Uppdrag. Översyn av budgetprocessen

Förslag till beslut

- Regionstyrelsen godkänner redovisningen av uppdraget.
- Regionstyrelsen beslutar att majoritetens budgetförslag ska presenteras på det arbetsutskott som följer efter att budgetberedning eller budgetavstämning avslutats.
- Sammanträdesplanen för 2025 revideras enligt upprättat förslag i syfte att arbetsutskottets sammanträde den 9 maj flyttas till den 14 maj.

Sammanfattning

Regionstyrelsen beslutade 2024-10-22 § 365, att ge regiondirektören i uppdrag att se över hela budgetprocessen där det ingår en tydlig tidplan för när förslag skall lämnas av partierna inför beslut.

Den nu gällande planeringsprocessen implementerades delvis 2023 och fullt ut från 2024. Detta uppdrag har tolkats som att det är specifikt budgetprocessen som ska tydliggöras och om möjligt utvecklas/förbättras. Det vill säga att de delar som omfattar omvärldsanalys, planeringsförutsättningar, mål och verksamhetsplanering inte berörs.

Följande förtydliganden föreslås:

Nämnderna gör som tidigare en mål- och budgetskrivelse enligt anvisningar från regionstyrelseförvaltningen.

Dialoger mellan deltagare på budgetberedningen och nämndernas presidier genomförs i början av april som tidigare. Då finns möjlighet för alla partiers representanter att få en fördjupning från de olika nämnderna om både verksamhet och ekonomiska förutsättningar.

Budgetberedning genomförs i början av maj. Tidpunkten läggs med hänsyn till helger och att relevanta fakta som exempelvis regeringens vårändringsbudget och ny skatteprognos finns tillgänglig.

Budgetberedningen genomförs normalt under max 3 dagar. De tre dagarna kan delas upp så att samtliga partiers representanter deltar under 2 dagar och att endast de styrande partierna deltar den sista dagen. Beslut om hur tiden ska disponeras tas i god tid av regionstyrelsens ordförande.

Deltagare på budgetberedningen är regionstyrelsens arbetsutskott, en representant från varje parti i regionfullmäktige som inte är med i arbetsutskottet samt tjänstepersoner.

Syftet med budgetberedningen är att ge samtliga partier möjlighet att ta del av de ekonomiska förutsättningarna för Region Gotland samt att diskutera större viktiga utvecklingsfrågor innan beslut om budget tas.

De **styrande partiernas budgetförslag** ska presenteras på ordinarie arbetsutskott som följer efter budgetberedningen.

De oppositionspartier som har en ordinarie plats i arbetsutskottet kan yrka på egna budgetförslag vid samma arbetsutskott eller på regionstyrelsens sammanträde. De oppositionspartier som inte har en ordinarie plats i arbetsutskottet men har en ledamot eller tjänstgörande ersättare i regionstyrelsen kan yrka på egna budgetförslag på regionstyrelsens sammanträde.

Oppositionspartier som har en ordinarie ledamot i regionstyrelsen och som avser att yrka på egna budgetförslag på regionstyrelsens sammanträde ska delge övriga partier förslaget i samband med att kallelsen till regionstyrelsen skickas. Budgetförslagen lämnas in till regionkansliet senast dagen före utskick av kallelsen, dvs sex dagar före regionstyrelsens sammanträde. Budgetförslagen läggs med kallelsen till regionstyrelsens sammanträde som beslutsunderlag i budgetärendet.

De oppositionspartier som inte har en ledamot eller tjänstgörande ersättare på regionstyrelsens sammanträde kan inte yrka på en egen budget i regionstyrelsen. Dessa partier kan lägga fram egna budgetförslag genom att lägga fram yrkanden i förhållande till huvudförslaget i regionfullmäktige. Vill partierna istället lägga fram egna självständiga budgetförslag kan det göras genom inlämnandet av en motion. En sådan motion ska lämnas in till regionkansliet senast dagen före utskick av kallelsen till regionstyrelsens sammanträde, dvs inom samma tidsram som partier med representation i regionstyrelsen lägger fram sina budgetförslag. Budgetmotionen bereds inte av regionstyrelseförvaltningen utan läggs direkt till dagordningen för regionstyrelsens sammanträde för behandling i anslutning till ärendet om mål och budget.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att ordinarie arbetsutskott efter budgetberedningen 2025 flyttas fram så att det ligger minst 1 vecka efter att beredningen avslutats. **År 2025 blir det den 14 maj.** Mellan arbetsutskott och regionstyrelse finns därefter utrymme för samtliga partier att läsa in sig på de olika förslagen samt att huvudförslaget kan beredas av ekonomifunktionen. Handlingar och protokoll från arbetsutskottet ska skrivas, justeras och skickas ut med kallelsen till regionstyrelsen.

Regionstyrelsen tar beslut om nästa års budget innan maj månads utgång. Inför regionstyrelsens beslut sker samverkan med de fackliga organisationerna.

Huvudprincipen i Region Gotlands budgetprocess är att regionfullmäktige i juni beslutar om drift- och investeringsbudget för nästkommande år. Motivet är att nämnderna ska ges rimliga planeringsförutsättningar för att anpassa sin verksamhet efter de ekonomiska ramarna.

På höstens budgetavstämning sker en central avstämning mot aktuell skatteprognos men inga förändringar sker normalt av nämndernas ramar. Inga skrivelser lämnas från nämnderna. Om förändringar jämfört med det budgetbeslut som regionfullmäktige tog i juni föreslås av de styrande partierna ska det presenteras på det arbetsutskott som följer efter att budgetavstämningen har avslutats. Detta för att övriga partier, precis som på våren, ska ha möjlighet att läsa in sig på de olika förslagen samt att ärendet ska beredas av ekonomifunktionen inför regionstyrelsen och regionfullmäktiges beslut.

Om ett oppositionsparti föreslår förändringar följer detta samma rutin som på våren, dvs. eventuella nya förslag presenteras senast i samband med att kallelsen till regionstyrelsen skickas. Partier som inte har en ledamot eller tjänstgörande ersättare på regionstyrelsens sammanträde kan inte lägga fram ett eget budgetförslag i regionstyrelsen. Dessa partier kan lämna in en budgetmotion eller i fullmäktige lägga fram yrkanden i förhållande till huvudförslaget.

Styrelsen ska enligt kommunallagen besluta om budget innan oktober månads utgång och regionfullmäktige ska senast innan november månads utgång besluta om slutlig finans-, balans- och resultatplan samt nästa års skattesats.

Skillnaden mellan nuvarande process och detta förslag är främst att det tydliggörs när partiernas budgetförslag ska läggas fram. Skillnaden är också att arbetsutskottet på våren flyttas fram för att ge partierna tid att ta fram ett väl förankrat budgetförslag.

Ärendebeskrivning

Bakgrunden till uppdraget är regionstyrelsens beslut 2024-10-22 § 365, att ge regiondirektören i uppdrag att se över hela budgetprocessen där det ingår en tydlig tidplan för när förslag skall lämnas av partierna inför beslut.

Budgetprocessen styrs av kommunallagen 11 kapitlet paragraf 8 - 11.

8 § Förslag till budget ska upprättas av styrelsen före oktober månads utgång. Förslag till budget för revisorernas verksamhet ska upprättas av fullmäktiges presidium senast vid samma tidpunkt.

Om det finns särskilda skäl för det, får budgetförslaget upprättas i november månad. I så fall ska styrelsen före oktober månads utgång föreslå skattesatsen

för den kommunalskatt eller regionskatt som ingår i den preliminära inkomstskatten under det följande året. Lag (2019:835).

9 § Styrelsen bestämmer när övriga nämnder senast ska lämna in sina särskilda budgetförslag till styrelsen.

10 § Budgeten fastställs av fullmäktige före november månads utgång.

De år då val av fullmäktige har hållits i hela landet ska budgeten fastställas av nyvalda fullmäktige.

11 § Om budgeten på grund av särskilda skäl inte kan fastställas före november månads utgång, ska fullmäktige ändå fastställa skattesatsen och, i förekommande fall, avgiftssatsen för begravningsavgiften enligt 9 kap. begravningslagen (1990:1144) inom denna tid.

Budgeten ska därefter fastställas före december månads utgång. Fullmäktige får då fastställa en annan skatte- eller avgiftssats än den som har bestämts tidigare.

Region Gotlands planeringsprocess

Utifrån de ramar som kommunallagen ger är den beslutade planeringsprocessen för Region Gotland utformad. Den årliga planeringsprocessen innefattar att besluta om mål och fastställa drift-, investerings- och exploateringsbudget. Regionfullmäktige har även möjlighet att ge en eller fler nämnder specifika uppdrag.

Alla delar i organisationen är inblandade i planeringsprocessen, behoven identifieras på enhetsnivå och går sedan vidare till avdelning, förvaltning, nämnd, regionstyrelse och regionfullmäktige. När mål- och budget beslutats av regionfullmäktige tas effekterna omhand av nämnd, förvaltning, avdelning och enhet. I arbetet vägs omvärldsfaktorer, ekonomiska förutsättningar och verksamhetens resultat och behov in.

Nuvarande process beslutades i juni 2022 och började tillämpas succesivt under 2023.

De största förändringarna som genomfördes 2023 var en mer utvecklad omvärldsanalys, en ny planeringskonferens där flera olika perspektiv som har betydelse för vår verksamhet diskuteras, årlig översyn och revidering av mål samt att dokumentet strategisk plan och budget ersattes med en mål- och budgetskrivelse. Innehållet i verksamhetsplanen ändrades så att den omfattar ett längre perspektiv med en 1-årig aktivitetsplan.

Följande händelser och beslut är delar av planeringsprocessen.

Omvärldsdag

Planeringsprocessen startar med en omvärldsdag senast i december månad. Under omvärldsdagen presenteras och diskuteras den **omvärldsanalys** som tagits fram av regionen.

Deltagare: Regionstyrelsen, regionfullmäktiges och nämndernas presidier, tjänstepersoner från förvaltningarna.

Omvärldsanalys: Ett dokument som lyfter omvärldstrender på 7-10 års sikt samt dess effekter på Gotland och Region Gotland som helhet.

Planeringskonferens

Under mars månad genomförs en planeringskonferens. Planeringskonferensen har till syfte att lyfta Region Gotlands **planeringsförutsättningar** inför kommande verksamhetsår och är ett tillfälle att diskutera de utmaningar som identifieras i ett perspektiv på 1-3 år. Planeringsförutsättningar ska ge en gemensam bild av vad respektive nämnd behöver beakta i verksamhetsplaneringen.

Deltagare: Regionstyrelsen, regionfullmäktiges och nämndernas presidier, tjänstepersoner från förvaltningarna.

Planeringsförutsättningar: Ett dokument som bland annat innehåller ekonomiska förutsättningar, demografiska förutsättningar, hållbarhetsutmaningar samt väsentliga slutsatser av omvärldsanalysen.

Dialoger

Under april månad genomförs dialoger utifrån respektive **nämnds mål- och budgetskrivelse** samt **nulägeskarta**. Här finns utrymme för att lyfta särskilda frågor gällande exempelvis ekonomi, måluppfyllelse samt bidrag till prioriteringar.

Deltagare: Förtroendevalda som deltar vid budgetberedningen, nämndernas presidier samt tjänstepersoner från förvaltningarna.

Nämndens mål och budgetskrivelse: Ett kortfattat dokument som innehåller nämndens förslag till drift-, investerings- och exploateringsbudget, motiv till äskanden, eventuella förslag till nya mål samt nämndens nulägeskarta.

Nulägeskarta: Ett dokument i A3 format där nämndens uppdrag, nuläge och omvärldsspaning kort beskrivs.

Budgetberedning

Under maj genomförs årets budgetberedning. Utkomsten är förslag till regionfullmäktige avseende drift, investerings och exploateringsbudget, regionfullmäktiges mål för kommande år samt eventuella uppdrag till en eller flera nämnder.

Deltagare: Regionstyrelsens arbetsutskott, representant från partier i regionfullmäktige som inte är med i arbetsutskottet, tjänstepersoner från regionstyrelseförvaltningen.

Beslut om Region Gotlands mål och budget

I juni beslutar regionfullmäktige om Region Gotlands mål och budget.

Region Gotlands mål och budget: Är Region Gotlands mål och budgetdokument för kommande år. I dokumentet ingår regionfullmäktiges prioriteringar, uppdrag, regionfullmäktiges mål samt drift, investerings och exploateringsbudget samt ägardirektiv till helägda bolag. Region Gotlands mål och budget ger förutsättningarna för nämnder/förvaltningar att arbeta med verksamhetsplaner.

Verksamhetsplan: Är ett strategiskt dokument som omfattar en löpande femårsperiod samt aktiviteter på ett års sikt som är kopplade till Region Gotlands mål och budget.

Detaljbudget: I november beslutar nämnden om budgetanslag fördelat på organisations- eller verksamhetsnivå.

Budgetavstämning

I oktober genomförs en budgetavstämning. Omfattar endast centrala förändringar av budgeten. Eventuella justeringar görs av regionfullmäktiges drift- och investeringsbudget utifrån ny skatteprognos. Regionfullmäktige beslutar om slutlig finans-, balans-, resultatplan samt ger förslag till fullmäktige om nästa års skattesats.

Deltagare: Regionstyrelsens arbetsutskott, representant från partier i regionfullmäktige som inte är med i arbetsutskottet samt tjänstepersoner från regionstyrelseförvaltningen.

Bedömning

Genom att tydliggöra att samtliga partier som har en plats i regionstyrelsen behöver tillgängliggöra sitt budgetförslag senast i samband med att kallelsen till sammanträdet skickas, säkerställs att samtliga partier och har tid att analysera de olika förslagen innan slutligt beslut tas. Genom att de styrande partiernas budgetförslag läggs fram på det arbetsutskott som följer efter budgetberedningen och budgetavstämningen får ekonomifunktionen möjlighet att bereda ärendet och säkerställa att alla fakta finns framtagna innan regionstyrelsen och regionfullmäktige tar beslut.

Bedömningen är att budgetbeslutet inklusive ramar till nämnderna ska tas av regionfullmäktige i juni för att ge nämnderna tillräckligt med tid att analysera läget och besluta om detaljbudgeten. Det är väsentligt att beslutet är väl förankrat i nämnden så att anpassning av verksamhet till beslutad budget sker.

Observera att alla partier själva ansvarar för att kommunicera sitt eget budgetförslag vid den tidpunkt som är lämplig. Den här rutinen styr de formella beslutsvägarna.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-03-17

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Ulrika Jansson
Ekonomidirektör

Skickas till

RSF ekonomi